

Радой Ралин
Подмазвачество

Подмазвачеството би могло да се схване като особена форма на учтивост. То е различно в различните епохи. Пещерните хора, бидейки крайно ограничени, са се подмазвали все по един и същи начин: в пещерите чрез пещерни рисунки.

Зевс бил толкова силен, че когато поклашал главата си, земята се тресяла. Разбира се, че не неговата сила, по-скоро от нейно угодничество.

В наше време подмазвачеството има видове, колкото са съществувалите професии. А всеки вид си има и своите подвидове и нюанси, с оглед на степента в йерархията, която обогатяват цялата система на подмазването и предлагат изобилна почва за черпене на нескончаем опит. Все пак откривателството се предпочита, защото шаблонът дава винаги обратни резултати. Нали Ларошфуко е открил ахилесовата пета на подмазвачеството: „Човек си въобразява, че мрази ласкателството, когато всъщност мрази само начина, по който го ласкаят“.

Осъдително е например да срещнеш шефа си на улицата и да му кажеш „А забележи само с какво уважение те гледат хората. Ти си гениален стопански деятел!“ – тъй като той може да изкрещи в ушите едно презрително „Марш!“

По-резултатно ще бъде, когато той е в арка на разходка с детето си и се е зачел във вестника, ти да скочиш до малкия, да го вземеш на ръце и да му щипнеш бузката. После да го погалиш и да извикаш спонтанно: „О, малкото красиво момче, ти като пораснеш, ще станеш много умен и много мъдър като своя прекрасен татко, който е гордост на града, на окръга, на страната!“ после ще поздравиш шефа си съдържано и ще забележиш тревожно, че върху левия ревер на неговия чудесно ушит костюм от вносен аржентински плат има някакво неприятно мазно петънце, вероятно получено при важен служебен банкет. Още недовършил догадките си, ти изтичваш до близката аптека, купуваш новия очистителен препарат (да не сбъркаш само с „очистителното“!), връщаш се и започваш да търкаш лекето, докато изчезне... После си отиваш и чуваш зад гърба си благодарствените възклицания на шефа: „Махна се лекето!“

Ако срещнеш на улицата престарялата майка на шефа, хвани я за ръката, иначе ще я сгази автомобил, заведи я до трамвая, като не пропуснеш случая да и напомниш, че тя майката – героиня, е родила такъв умен и способен син, с когото се гордеят и предприятието, и обединението, и министерството, и държавата, и народът. Натърти на няколко пъти, че нейният син е злато, че тя не може да си представи и да си даде сметка какъв син е открила... Просто майката-мишка, без да се

замъчи, син-планина е родила.

Разбира се, няма нужда да викаш високо, да повтаряш. Майката, макар и страдаща от атеросклероза, ще запомни всичко и ще го предаде с майчина трогателност на сина си.

Ако шефът е писател, с чиста съвест можеш да напишеш една патосна статия, пък дори и студия за него. Писателите не им стигат само голи комплименти. Те трябва да бъдат подкрепяни с реални действия. Напечатано! Можеш да изкараш шефа си жив класик, той няма да се оскърби, макар че гореспоменатият Ларошфуко да се фука, че да „Да хвалиш царете за добродетели, които те нямат, е все едно да ги оскърбяваш безнаказано“. Ами, оскърбление! Колкото бакшишите са оскърбление за обслужващите...

Ако шефът ти е професор, можеш да го направиш рецензент на свой научен труд. Той знае, че си говедо, но от уважение към доверието, с което си го поканил, няма да откаже хонорара. Но по-добре ще е да го поканиш за редактор на научен труд, оставен от покоен класик. Нищо, че няма да драсне нито една запетайка, нито дори ще прочете ръкописа, хонорара ще си вземе от уважение този път към паметта и за „бог да го прости“ на покойника.

Ако шефът ти има навик да разказва плоски духовитости, почвай да се смееш над всяка дума. Ако научиш, че той е станал ловец, стани и ти; ако е страстен въдичар, купувай въдица; ако тръгне да бере гъби, тръгвай и ти. Ако е накъсал отровни гъби и ги яде печени и солени, последвай го, колко силен ще бъде ефектът, ако после лежите легло до легло и му преливат кръв от твоята. Всички видове спорт, всички видове хоби, любими на шефа, дават възможност да се сричат преградите между началства и подчинени. Не забравяйте съвета на Емерсон, че едно хубаво държание е най-изящното от всички изкуства.

А когато е въпросът за изкуството, не можем да не си припомним историята: боговете са били всеобщите и постоянни покровители на гръцката държава-град. И в замяна на това покровителство са получавали богати дарове: химни, вази, статуи, релефи-все произведения на изкуството. С други думи някои форми на подмазвачеството и размяната са създавали изкуство...

Когато съгледаш, че шефът ти се е наредил на опашка, намеси се активно, разбутай и изтичай всички, проправи място на началника си. Изтъкни, че той би могъл да прати и секретарката си, но той е народен човек и иска на самото място да види нещата. Когато разбереш, че някой си е критикувал раздражено шефа ти, проучи кой е тоя „някой си“ и

осведоми засегнатия, нека да почувствува в твое лице един съюзник.

Ако узнаеш, че шефът ти е заминал на курорт в глухото село Драскотиново, още същата вечер грабваш фамилията си и заминаваш на упоменатото място. Жена ти търси жената на шефа; децата ти – децата му; ти – него самия.

„Защо сте така умърлушен, другарю началник, сигурно не ви харесва курортът? Вярно, че е съвсем забутан и усоен... С лънчев и живописен ли? Вярно, това е един неоткрит райски кът на нашата родина и вам се пада заслугата за неговото популяризиране. Жена ви страда от безсъние ли? Ами моята тъща има една чудесна билка. А балдъзата е лекарка!“

грабваш влака още същия следобед и на другия ден се връщаш с билката и далдъзата.

Ако шефът случайно те поканиу дома си, веднага констатирай с огорчение, че такъв тесен и неуютен дом е съвсем недостатъчен за него и че излишната скромност е сиромасомилство. Постарай се думите ти да стигнат и да засегнат дълбоко неговата съпруга. След това напomini и на двамата, че твой колега живее в много разкошен и удобен апартамент, несъвместим с общественото му положение. На другия ден иди при въпросния колега и го убеди със силата на убеждението, че той трябва в интереса на службата да смени квартирата си с тая на другаря началник, за да не сменя службата.

Ако шефът ти покаже току-що нарисувания му портрет, взмути се от некъдарността на художника, който не е успял да схване ни най-малко одухотворения искрящ поглед, дълбоката мисъл, криеща се зад високото чело, преживяните страдания, въплатени във врязаните бръчки, волята на заключените мъжествени челюсти, юнашкия нос. Нека си приказва Цицерон „какво по-небепо от това, да хвалиш човека за онова, което не е негово.“ Ами щом е въпрос на собственост, ще стане! А той Цицерон, така без нищо ли е стигнал до своя пост? Никого ли не е похвалвал от време на време.

Все пак при подмазвачеството трябва да се пази известно съотношение. Не бива да поставяш двуметрова статуя върху двестаметров пиадестал, тя ще изглежда като буболечка. Когато Нерон произнесъл панегирик за император Клавдий, хвалейки неговата прозорливост и мъдрост, всичко живо се превивало то смях, макар че речта била съчинена от всемъдрия и всепрозорливия Сенека.

Но цялото нещастие е за оногова, комуто с години наред систематически и методично си се подмазвал, да спреш подмазването си. И той

пита панически: Защо така? Нещо около него ли се е случило? Указание от горе ли има? Ти ли си получил някакъв важен таен пост? И докато се изяснят работите, ипохондрията го вкопчва и току-виж, отишъл в психиатриата. А само там не се шегуват, а лекуват! От което вадим извод, че подмазването не е унижение, то е също известна власт. Защото който се подмазва, прави зависим другия от себе си. Затова някои считат, че подмазвачеството са го създали завоевателските държави. За да будалат своите завоеватели, всеки народ си ги е хвалил творчески и припряно, ежеминутно, докато оглупеят от хвалби. А без подмазвачеството нова религия не би могла да се възприеме.

Благородно, изтънчено средство за подмазване е автографът. Как иначе да кажеш някому, ей тъй без повод „(Ти си гениален! Ти си много умен! Ти си най-човечният!“ А върху книгата си даже ще му го напишеш. Калиграфически. Оставяш документ, който той ще държи близо до цигарника и бонбониерата. Някои даже само за това издават книга, не че искат нещо да кажат, просто автограф да сложат отгоре ѝ.

Ако научиш, че племенницата на шефа ти търси работа в новосъздадения НИЕСЗГКПБВФ (Научен институт за ежедневно сменяне на задачите, гарантиране на кадрите и пълнота на базата на внедрената философия), веднага вземи телефона, намери съответния шеф и се възмути научно как е допуснато подобно небрежно отношение към близката на един заслужил обществен деятел. Дай да се разбере, че при твоя шеф се намират вакантни места, а ръководителят на НИЕСЗГКПБВФ сигурно не е без обкръжение. Не си служи с намеци и подтекстове, във века на убиващите лъчи, трябва да се говори направо – бъди директен като рушвет!

Ако доловиш, че шефът ти иска да прескочи за два дни до родното си място, изпревари го, замини преди него, извести на земляците му, че той идва с отговорна секретна задача, поради което е необходимо да се организира бляскаво посрещане. След като драматизираш и енергизираш хората достатъчно, като не забравиш да осигуриш и подаръците му, можеш да се върнеш при шефа си и да се изпуснеш тържествено, че си споменал случайно за неговото гостуване и как по този начин си предизвикал поголовно въодушевление в цялото население.

Кани шефа на излети: „Този човек мисли за моето здраве!“ Давай му книги: „Този човек мисли за моята култура! Разкрива ми един нов свят!“ Води го по жени: „Този човек мисли за моето самочувствие. Той ме свързва с живота!“

Подмазвачеството е своего рода обществен барометър. Един цар

нарочно избираше военоначалници с просташки имена, за да слуша как народът се обръща към тях (военоначалниците) с възхищение, как ги произнася (имената) с пиетет. И така той успя да осигури моралното единство на нацията си.

Ако си много скъп на лично достойнство, можеш да ласкаеш някого на чужда сметка: „защо не е жив Моцарт, за да стане от гроба си и да те поздравя за чудесната ти симфония.“

Особено е ефективно, когато приписваш накому велики мисли: „Жената е велика сила!“, „Нищо човешко не ми е чуждо!“ Окомплиментеният веднага ще ти отвърне, че те са от съответния класик, но все пак ще му стане драго, приятно, велико. Със случаен човек ли го бъркаш? Такова припознаване все пак не говори ли за високото негово ниво? Тези мисли са чужди, изпреварили са го други мислители, ама ако живееше той в онова време, нали също щеше да ги каже?

Когато започваш да се подмазваш, много е важно да се подмазваш с еднакво въодушевление и към големия, и към малкия, и към богатия, и към бедния, и към силния, и към слабия, и към влиятелния, и към безличния; ти усвояваш добре специалността, ти пробваш уверено тяхната душевност. Всеки от тях едва ли ще усети, че ти служи като сцена за първоначални репитиции. После ще преминеш към по-големите, по-богатите, по-силните, вече триниран, уверен.

Освен това произлизат поврати, разместват се пластове, стават смеи на знамената. Подмазвачеството също оставя добри спомени, а всеки спомен може да спои хората.

Разбери, при подмазвачеството изненадата и импровизацията играят голяма роля. И не позволявай да те подражават, защото това значи да те изместят. А веднъж изместят ли те като ласкател, после лесно те изместват и като служител.

1959 г.

КРАЙ

© 1959 Радой Ралин

Източник: Словото
Набиране: Венета Начева

Публикация:

Радой Ралин, „Кадровикът Теофраст. Сатирични есета“, С. 1987

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5951>]